

טורי אשרוב דויד-חיים

2681

בן מלכה ואפרים

נולד ב- כ' בחשוון תרפ"ט 3.11.1928

התגייס לצה"ל ב- 9.3.1948

שרת במפח"ט

נפל ב- י"ד בניסן תש"ח 23.4.1948

בקרב על צמח.

אשרוב דויד-חיים

בן אפרים ומלכה. נולד ביום 3.11.1928 בשכונת מוגרבי בתל אביב.
למד בבית-הספר המעורב בנוה-צדק. בגיל צעיר התייתם מאביו ונאלץ
לצאת לעבודה כדי פרנס את אמו החולה ושני אחיו הקטנים. עבד שש
שנים

בבית-חרושת לארנקים וכשנתיים בדואר. היה חבר "הפועל" ושחקן
כדורגל.

היה מסור מאוד למשפחתו התלויה בו וחביב על חבריו ועל תושבי
השכונה.

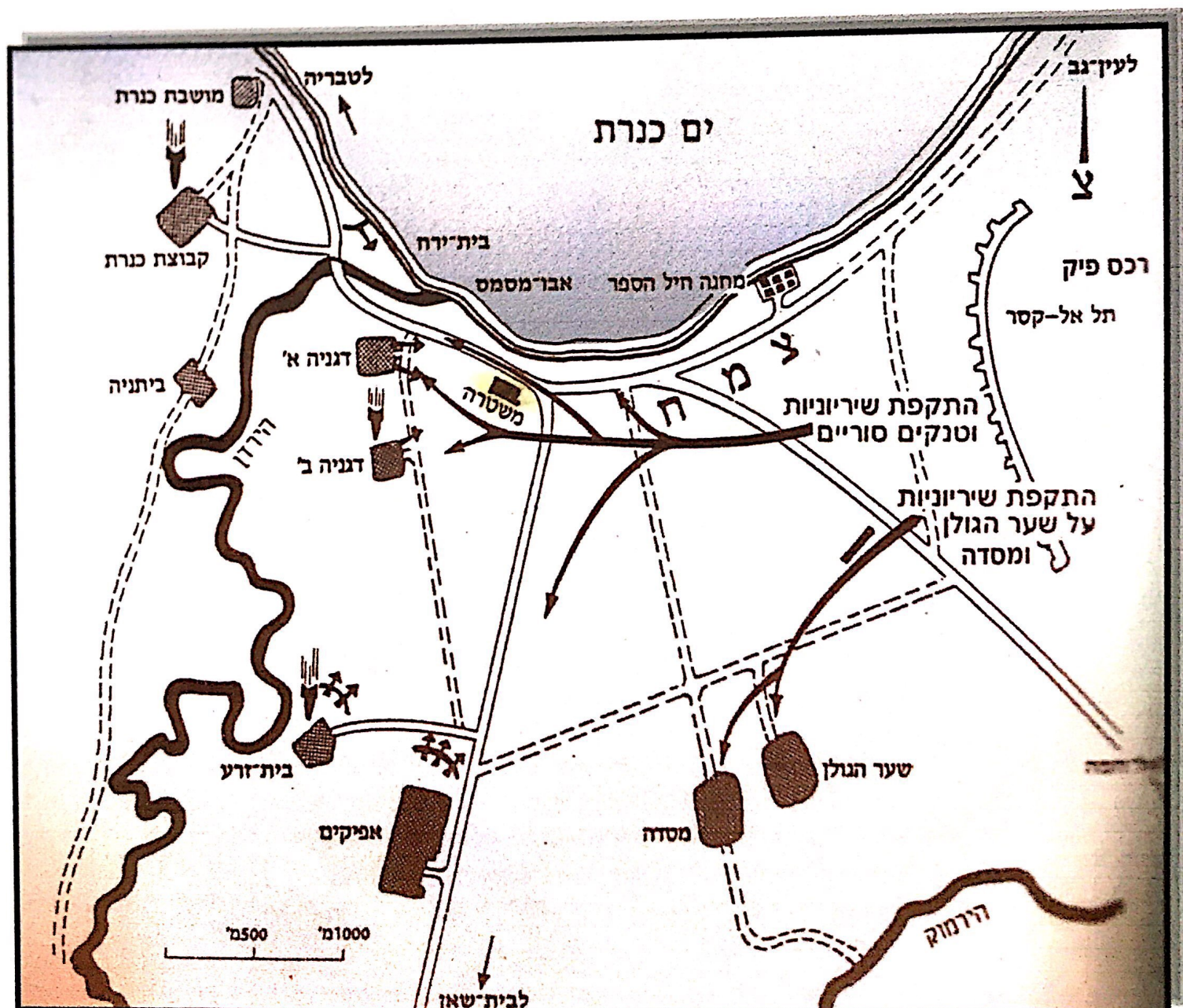
השתתף בהגנה על השכונה מפני התקפות הערבים מכפר-סלמה.
ביום 9.3.1948 התגייס לשירות העם ונפל במערכה על צמח ביום י"ז
בניסן תש"ח (23.4.1948).

היה קבור בדגניה א'. ב - 23.11.1950 הועבר להר-הרצל בירושלים.

הנוף האנושי של החטיבה

הנוף האנושי של חטיבת גולני במלחמת העצמאות היה מגוון ורב-פנים. הוא מאפיין את "דור תש"ח" בארץ-ישראל של אותם הימים. מייסדי החטיבה, ראשוני לוחמיה ומפקדיה, היו אנשי ההתיישבות, עובדי-אדמה מן המושבה, המושב והקיבוץ של מרחבי הגליל והעמקים, ובתוכם שומרי מסורת לא מעטים. אליהם נוספו במרוצת חודשי לחימה ארוכים בני-עיר רבים ואף עולים חדשים אנשי גח"ל ומח"ל. ראוי לציין, כי בימי תש"ח היו בחטיבת גולני בחורות רבות, אשר שירתו בכל היחידות בתפקידים שונים, ורבות מהן פעלו כקשריות או תובשות קרביות. כבר במלחמת העצמאות היתה חטיבת גולני כור היתוך לילידי הארץ ולבני העליות השונות. בסיכום המבוא שכתב נחום גולן לספר "אילן ושלח" נאמר: "...צמחנו בנף הגלילי ובמישורי העמקים, ובמרחבי הנגב הרחבנו אופקים – התבגרנו. ההתיישבות בעמקים ובגליל היא שנתנה לחטיבה את צבינה וחותמה המיוחד, ופמנה. ספגה את ערכיה, פי על כן היתה החטיבה כפרית ונאמנה לערכים שיוקה בגושי התיישבות אלה. ציינו אותה תכונותיה של עובד האדמה ויושב הכפר: עקשנות, צמידות למשימה, שורשיות ושקט..."

מפה של אזור הקרבות בצמח

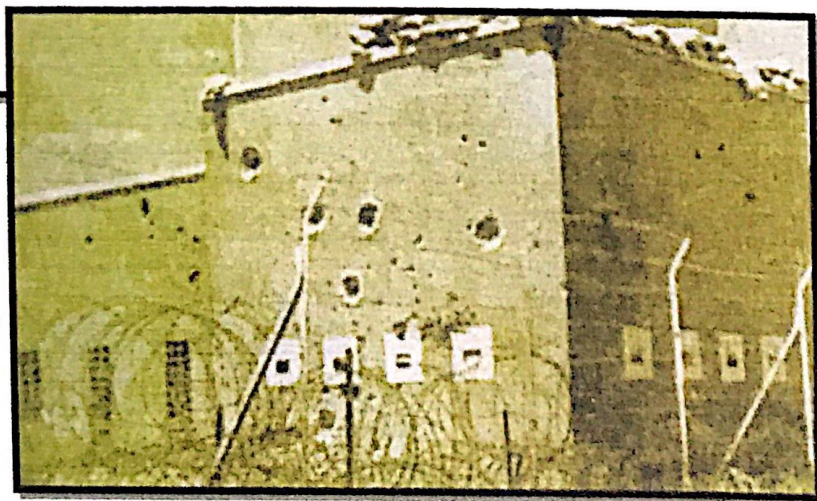
תיאור המערכה מתוך "אילן וצמח"

לתוך העמק הפורה ביותר בארץ פרצו טנקים ורמסו תבואה שבשלה לקציר. 16 תותחים כבדים חרשו את האדמה, חמישה מטוסי אויב חגו מעל והטילו את מטען ההרס. על גבולה המזרחי של צמח, בשוחות-רובאים פשוטות שכבו חיילי הגדוד, צו אחד ניתן לכולם : להחזיק מעמד. מקלטים לא היו, ולא חפירות ראויות לשמן. תחת מטר פגזים ש 16 תותחים, מול 20 טנקים ומשוריינים ומול 2 גדודי רגלים מסתערים שכבו חיילי הגדוד בשוחות רובאים. לא הושמו עליהם משימות של תנועות טקטיות מסובכות – הוטל עליהם תפקיד פשוט וקשה כשאול! להחזיק מעמד! כך עמדו אנשינו יומיים. לאחר יומיים נפרצה החזית, נפלה צמח, נפלה משטרת צמח והאויב הגיע לשערי הדגניות.

מצמח הגיעו מחלקות עייפות ושבורות. שרידי מחלקות, אנשים שניצלו מהמוות בנס. אנשים שעשו דרכם באש מכונות המכוונות אליהם – הגיעו והתייצבו במפקדה.

אנשי אלה נשלחו לקו חדש והם הלכו. הם היו עייפים מאוד, שבורים מכדי להבין את מלוא משמעותו של התפקיד שניתן להם. הם ידעו רק זאת, שנצטוו ללכת לעמדות חדשות והלכו. לא רבים יודעים מי עיכב את האויב בצמח מי מנע ממנו את האפשרות לפרוץ ולהמשיך דרכו לטבריה. החזית החדשה יוצבה מאנשים שניצלו מתופת צמח, היא יוצבה, משום שבניין המשטרה, המנוקב ככברה, החזיק מעמד עוד שעתיים. היא יוצבה, משום שהאויב המתקדם שנתקל באש אנשינו מבית ירח. כך יוצב קו הדגניות, ששמו צלצל אח"כ בפי כל. הקו, שבו נשבר האויב לאחר זאת, כאשר הגיעה תגבורת רוב, כאשר הושמדו מחסני התחמושת של האויב, כאשר הגיעו תותחים והלמו באויב.

אך עיצוב החזית עלה בקורבנות יקרים. קטע הכביש בין דגניה לבין משטרת צמח, 300 מטר אורכו, יוכל לספר-חללינו וחללי האויב מוטלים בערבוביה, למעלה ממאה על הכביש עצמו וערימות לצידי הכביש. על הכביש עצמו וערימות לצידי הכביש. על החזקת המשטרה נתן סגן מפקד הגדוד, צביקה, את חייו. כאשר נפצע ודרכי הנסיגה נחסמו, הניח את תעודותיו תחת ראשו וברימון על ראשו שם קץ לחייו. אותה שעה עמד קומץ שני של הגדוד עם אנשי קבוצת גשר במשטרת גשר. בבנין מורעש מתותחים כבדים, ההולמים בו ממרחק 200 מטר, עמדו ימים ולא נואשו, גם כאשר משורייני האויב פרצו לתוך המשטרה. הם הכריחו לסגת. כך עמדה משטרת גשר, כך עמדה קבוצת גשר, עד שהועלו תותחים על ההרים והאויב גורש.

בנין המשטרה בצמח לאחר הקרב

המערכה על צמח

כיבוש טבריה הערבית פתח אפשרויות למלחמת-תנופה לטיהור מרחב הגליל-התחתון. נפילתו של הריכוז הערבי הגדול הדהימה את שאר הכפרים וערערה את ביטחונם. הלך-רוח תבוסתני נשתרץ בתוכם. כל הכפרים הקטנים שבעמק-הירדן ובקרבתו, פרט לצמח, ניתפנו מיושביהם. צמח היססה עדיין. יושביה בטחו בבריטים, שישבו בקרבה, ובתגבורת, שתגיע אליהם מסוריה. מאידך גיסא-קרוב יום הפינוי הבריטי, והיה צורך להבטיח את תפיסת עמדות המפתח ולטהר את המרחב הפנימי מכוחות אויבים לקראת ההתמודדות העתידה עם צבאות המדינות השכנות.

ההתקפה הראשונה על צמח, שנערכה ערב פסח, הייתה פשיטה של פלוגה לערך, שהוצרכה לאלץ את ערביי צמח לעזוב את עיירתם אף בלי שתיכבש, אלא שהבריטים התערבו בקרב זה וכתוצאה מכך נאלצו כוחותינו לסגת חזרה באבידות. העיירה לא נכבשה.

ערב הפינוי הבריטי, 27.4.48, תפסו כוחות של החטיבה את תחנות-המשטרה שבמרחבה. אך בשתיים – באלו השוכנות על פתחיו של עמק-הירדן, – פרצו קרבות. משטרת-צמח נכבשה מידי הערבים שחדרו לתוכה, ומיד לאחר מכן פונתה כל העיירה מתושביה, ואו בגשר פתחו כוחות-הלגיון בהתקפה על המשק, לאחר שבניין המשטרה נתפס ע"י חבריו.

הריסות הכפר "צמח"

יומן המערכה

8-18.4.1948 - המערכה בטבריה.

20.4.1948 - ערביי קדיש, השוכנים במרחק 2 ק"מ על הרכס שמצפון

למושבה כנרת, פינו את כפרם ועברו לצמח.

3 - מכוניות משא ערביות טעונות מצרכים הוחרמו ע"י

אנשינו בקרבת עפולה.

22.4.1948 - מגדל הערבית, על אם הדרך לגליל העליון, פונתה

מתושביה הערביים; בכפר הוחרמו 12 רובים. ביום ההוא

פונה גם הכפר עבודה, השוכן מערבית לבית זרע, תושבי

שני הכפרים עברו לעבר הירדן.

23.4.1948 - יחידות "ברק" תקפו בלילה את צמח מצד דרום. הצבא

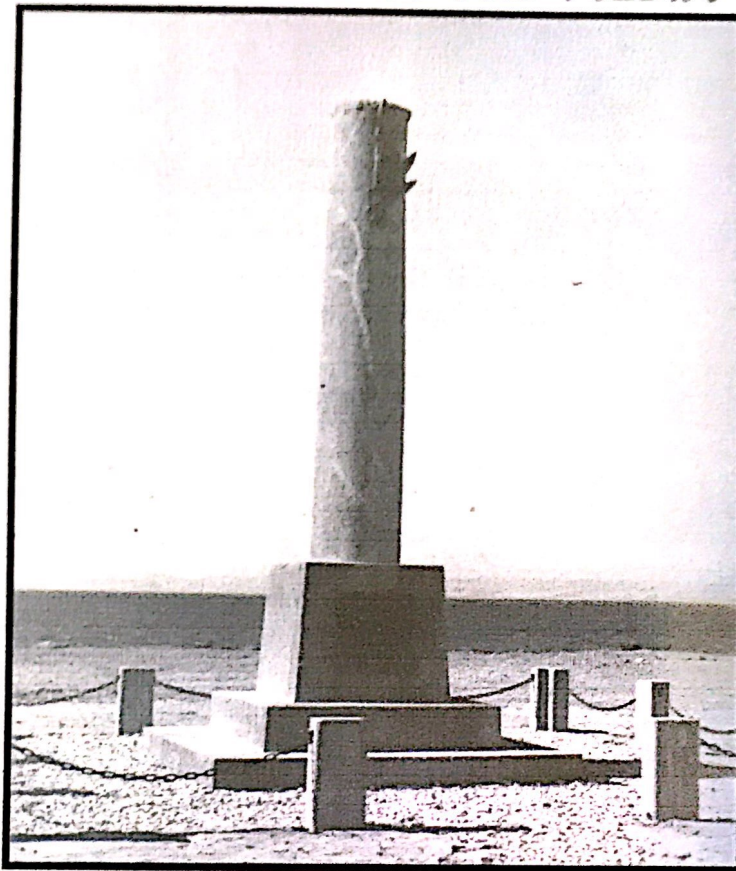
הבריטי החונה במשטרה התערב בקרב, ואנשינו נסוגו מן

הכפר באבידות. עם זאת - החלה תנועת בריחה ערבית,

בעיקר נשים וילדים, לעבר אל חמה.

האנדרטה הישנה בצמח

והאנדרטה החדשה

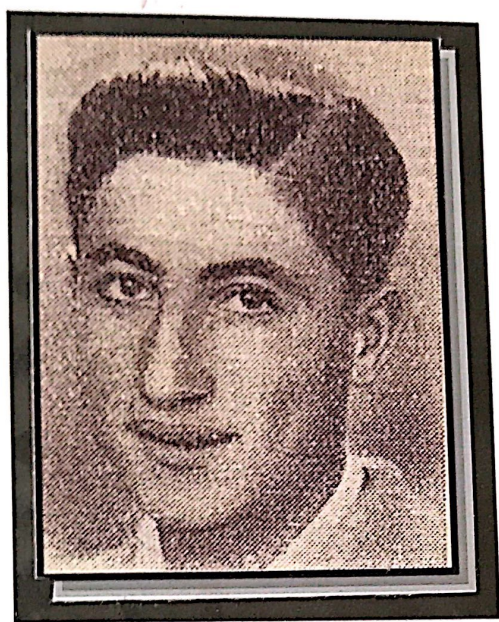
יִזְכֹּר

יִזְכֹּר עִם יִשְׂרָאֵל אֶת בָּנָיו וּבְנוֹתָיו
אֲשֶׁר חָרְפוּ נַפְשָׁם בַּמָּאֲבָק עַל הַמְּדִינָה בַּדֶּרֶךְ
וְאֶת חֵילֵי צָבָא-הַגָּנָה-לְיִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר נָפְלוּ בַּמִּלְחָמוֹת יִשְׂרָאֵל.

יִזְכֹּר יִשְׂרָאֵל וְיִתְבָּרַךְ בְּזִרְעוֹ
וְיֵאָבֵל עַל זֵיו הָעֲלֹמִים וְחֻמַּת הַגְּבוּרָה.
וְקִדְשַׁת הָרָצוֹן וּמִסִּירוֹת הַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר נִסְפוּ בַּמַּעֲרָכוֹת הַכְּבִידוֹת.

יִהְיוּ גְבוּרֵי הַדְּרוֹר וְהַנְּצָחוֹן
הַנֶּאֱמָנִים וְהָאֲמִיצִים
חַתוּמִּים בְּלֵב יִשְׂרָאֵל לְדוֹר הָדוֹר.

אם יש חיבה בעולם
הרי שכולה שלך...
אם יש תקווה בעולם
היא ניתנת לך...
אם יש אהבה בעולם
היא מוקדשת לך...
אם יש נצח בעולם
הוא לך - בתקווה...